

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка**

Кафедра екологічної психології та соціології

О.О. БУКОВСЬКА, О.Л. ГІРЧЕНКО.

ПСИХОЛОГІЯ РЕАБІЛІТАЦІЇ
Методичні рекомендації до вивчення дисципліни
(для студентів 5-го курсу спеціальності «Психологія»)

**Затверджено на засіданні кафедри
екологічної психології та соціології
протокол № 9
від «28» квітня 2020 р.**

**Чернігів
2020**

УДК 37.013.77(076)

ББК Ю940

Б 90

Рецензенти:

Скок А.Г.— кандидат психологічних наук, доцент, декан психолого-педагогічного факультету Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка

Борець Ю.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Академії Державної пенітенціарної служби

Буковська Ольга Олександрівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри екологічної психології та соціології, НУЧК.

Гірченко Олена Леонідівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри екологічної психології та соціології, НУЧК.

Б 90 Психологія реабілітації: методичні рекомендації з вивчення курсу «Психологія реабілітації» для студентів 5-го курсу спеціальності «Психологія». – Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка, 2020. – 22 с.

ББК Ю940

УДК 37.013.77 (076)

Методичні рекомендації підготовлені відповідно до навчальної програми курсу «Психологія реабілітації».

У методичній розробці наведено загальні дані про зміст лекційних і семінарських занять, методичні вказівки щодо їх теоретичного опрацювання, питання для самоконтролю. Представлено методики та практичні вправи для самостійної роботи різних рівнів складності, що дозволяє поглибити теоретичні знання студентів, засвоїти практичні прийоми та навички.

Навчально-методичне видання передбачає можливість вибору індивідуальних завдань, які сприяють реалізації творчих можливостей майбутніх психологів.

Рекомендації адресовані студентам 5-го курсу спеціальності «Психологія», а також широкому загалу студентської молоді, яка цікавиться проблемами психології реабілітації.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
психолого-педагогічного факультету
(протокол № 9 від 28 квітня 2020 р.)

© О.О. Буковська, О.Л.Гірченко, 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
Навчально-тематичний план.....	4
Позначки та символи, які використовуються в текстах.....	5
ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	6
ЗАВДАННЯ ДО ПОЗААУДИТОРНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	
1. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання.....	15
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ	
1. Питання до заліку.....	18
ЛІТЕРАТУРА.....	20

ПЕРЕДМОВА

Програма вивчення навчальної дисципліни “Психологія реабілітації” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра, (спеціальності) 053 «Психологія».

Психологія реабілітації – це психологічна наука, яка вивчає принципи побудови комплексу заходів реабілітаційної (відновлювальної) медицини спрямованих на відновлення психічних та фізичних сил людини, яка перенесла стрес, травму, психічне або соматичне захворювання до контрольного рівня, тобто здатності працювати.

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни «Психологія реабілітації» полягає у ознайомленні з напрямками психологічної реабілітації та особливостями організації психологічної допомоги; методами і прийомами необхідними для вирішення практичних завдань психологічної реабілітаційної роботи; сприянні розвитку особистісних та професійних якостей майбутніх практичних психологів, їхньої подальшої самоосвіти.

1.2. Основними завданнями є:

- створити цілісне уявлення про процес психологічної реабілітації, його етапи, напрями та форми;
- забезпечити тісний взаємозв'язок теоретичного та практичного курсів навчання;
- сприяти формуванню навичок надання психологічної реабілітаційної допомоги;
- розвивати психологічну компетентність в галузі практичної психології.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми слухачі повинні:

знати:

- сучасний стан психології реабілітації;
- теоретичні основи психології реабілітації;
- різноманітні напрями психологічної реабілітації;
- цілі, завдання, принципи та етапи психологічної реабілітації;
- функції практичного психолога, вимоги до особистості, професійної підготовки фахівця та його роботи;
- етичні та правові засади психологічної реабілітації;
- принципи роботи з проблемами, що найчастіше зустрічаються в психологічній реабілітаційній практиці;
- техніки самореабілітації;
- сучасні методи психологічного корекції та психологічної реабілітації.

вміти:

- визначати категорію клієнтів, які потребують психологічної реабілітації;
- визначати тип переживання кризового стану клієнта;
- використовувати техніки психологічної реабілітації, методи поновлення окремих психічних функцій;
- самостійно розробляти стратегію психологічного реабілітаційного процесу;
- будувати моделі ефективної поведінки клієнта у майбутньому;
- оцінювати результати психологічної реабілітації.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години 3 кредити ЄКТС.

По закінченню даного курсу проводиться залік.

ПОЗНАЧКИ ТА СИМВОЛИ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ У ТЕКСТАХ МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ

відновіть знання;

зверніть увагу (увага);

запам'ятайте;

визначення;

основні питання;

прочитайте;

виконайте завдання;

ключові поняття;

виконайте вправу;

питання для самоконтролю.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПЛАН

Змістовий модуль 1. **Значення та місце реабілітаційної допомоги у діяльності практичного психолога**

Тема 1. Предмет психології реабілітації – 4 год.

Історія становлення психології реабілітації. Поняття «реабілітації» та «психологічної реабілітації». Предмет, мета та завдання психології реабілітації. Принципи та завдання психологічної реабілітації. Етапи реабілітації. Категорії осіб, які потребують реабілітації. Види реабілітації та рівні реабілітації. Основні компоненти реабілітації. Фази реабілітаційного процесу. Основні принципи виконання програми реабілітації та етапи визначення реабілітаційної програми. Види

реабілітаційних програм та умови проведення. Реабілітаційні центри та стан реабілітації в Україні. Специфіка реабілітаційної допомоги у практичній діяльності психолога. Поняття «самореабілітація». Значення самореабілітації та самодопомоги для психолога. Умови та прийоми здійснення самореабілітації.

Тема 2. Основні принципи ВООЗ надання психологічної допомоги постраждалим внаслідок психотравматичних ситуацій в системі психологічної реабілітації– 2 год.

Керівні принципи МПК з психічного здоров'я та соціально-психологічної підтримки в надзвичайних ситуаціях. Рівні підтримки психічного здоров'я постраждалих у надзвичайних та екстремальних ситуаціях. Загальні принципи психологічної реабілітації постраждалих у надзвичайних та екстремальних ситуаціях.

Тема 3. Психологічна реабілітація як галузь клінічної психології та практична діяльність психолога – 2 год.

Місце психологічної реабілітації в системі клінічної психології. Протипоказання до проведення заходів психологічної реабілітації. Класи патопсихологічних симптомів (позитивні та негативні). Етіологія розладів. Психотичні і непсихотичні розлади. Психози та реактивні психози. Депресія. Епілепсія. Примусова госпіталізація.

Психологічний аспект реабілітації в концепції реабілітації особистості. Психогігієна, психопрофілактика, психологічна реабілітація: міжпредметні зв'язки. Поняття «компенсація», «корекція», «реабілітація», «абілітація» в процесі соціальної інтеграції особистості. Загальні принципи реабілітації. Етапи реабілітаційного процесу. Реабілітаційний потенціал особистості. Реабілітаційний та психологічний діагноз.

Тема 4. Методи психологічної реабілітації. Етичні та правові засади психологічної реабілітації – 2 год.

Психотерапія, психологічна корекція – основні методи психологічної реабілітації. Методи і техніки практичної психокорекції. Основні принципи розробки і види психокорекційних програм. Основні компоненти професійної готовності до корекційного впливу. Види реабілітаційних програм та умови проведення. Реабілітаційні центри і сучасний стан реабілітації в Україні.

Тема 4. Програма реабілітації – 2 год.

Методичні підходи до визначення реабілітаційного потенціалу. Клініко-функціональна та психологічна складова реабілітаційного потенціалу. Професійно-трудова та соціальна складова реабілітаційного потенціалу. Методичні підходи до визначення реабілітаційного прогнозу. Формування індивідуальної програми реабілітації (ІПР).

Тема 5. Нейропсихологічна реабілітація – 4 год.

Психологічна реабілітація хворого з локальним ураженням головного мозку.
Психологічна реабілітація дітей з ураженнями ЦНС.

Тема 6. Психологічна реабілітація поранених та хворих в клініці психосоматичних розладів та соматичних хвороб – 2 год.

Історія вивчення проблем психосоматичних взаємозв'язків. Визначення і класифікації психосоматичних розладів. Психологічний аспект діагностики і терапії психосоматичних розладів. Психологічні особливості хворих з різними соматичними захворюваннями (терапевтична патологія, онкологічна патологія, хірургічна патологія, дефекти тіла та органів чуття). Психологічна реабілітація поранених.

Тема 7. Патопсихологічна реабілітація – 4 год.

Підходи до розуміння психічної норми і патології, психічного здоров'я і психічної хвороби. Патопсихологічне дослідження розладів психічних процесів. Патопсихологічне дослідження особистісних розладів. Класи психічних захворювань та типи і етапи перебігу психічних захворювань. Психотичний і непсихотичний рівень психічних розладів. Реактивні психози. МКХ 10.

Психологічна реабілітація психічно хворих осіб. Психологічна реабілітація при ПТСР. Психологічна реабілітація осіб, які перенесли гострий емоційний стрес.

Змістовий модуль 2. Принципи організації та прийоми психологічної реабілітації кризових станів

Тема 8. Кризові стани як предмет психології реабілітації – 2 год.

Поняття «кризова життєва ситуація», «кризовий період», «кризовий стан». Чинники виникнення, типи ставлення та наслідки кризової ситуації. Кризові стани: клініка, діагностика, терапія. Танатологія: психолого-психіатричний аспект. Поняття стигматизації та ідентифікації в реабілітаційній діяльності. Екзистенціальні травми та їх вплив на психічне здоров'я.

Тема 9. Можливості психологічної реабілітації кризових станів – 4 год.

Особливості психологічної реабілітації негативних наслідків розлучення ветеранів. Напрямки психологічної реабілітаційної допомоги потерпілим від насилля (полонені). Особливості реабілітаційної допомоги клієнту у стані гострого горя. Реабілітація осіб схильних до суїцидальної поведінки. Ендогенні і екзогенні кризи. Стокгольмський синдром. Реабілітологія в екстремальних випадках. Методики реабілітології в екстремальних ситуаціях. Дебрифінг та важливість його проведення в надзвичайних ситуаціях.

Тема 10. Можливості психологічної реабілітації деструктивної життєвої організації та її устрою – 2 год.

Поняття «деструктивна життєва організація». Чинники виникнення деструктивної життєвої організації. Рівні деструктивної організації та її наслідки.

Профілактика та особливості психологічної реабілітації адиктивної поведінки. Поняття «співузалежнення». Тютюнопаління. Алкоголізм. Наркоманія.

Тема 11. Робота з мотивацією як ключовий чинник психологічної реабілітації – 2 год.

Принципи і підходи роботи з мотивацією в практичній психології. Орієнтація на вирішення як один з ефективних сучасних підходів в реабілітаційній психології і психотерапії. Робота з ресурсами і їх евакуацією в реабілітаційній психології. Парадоксальні підходи в активації та мобілізації реабілітаційного процесу. Використання сучасних інтеграційних методів в роботі з мотивацією в реабілітаційній діяльності. Використання медіа-ресурсів, відеоматеріалів та конструювання історій в наративній реабілітології.

Тема 12. Комплексна модель психологічної реабілітації учасників бойових дій – 6 год.

Типи клієнтів реабілітаційного центру та їх психологічні особливості. Поняття «гострий стрес», «ПТСР», «ПСЗ». Класифікатори психічних розладів (МКХ-10, DSM-IV).

Діагностичний етап в реабілітації ветеранів. Клініко-анамнестичний та клініко-психопатологічний методи. Діагностичний інструментарій.

Формування та впровадження реабілітаційної програми. 9-ти етапний процес.

Тілесно-орієнтовані практики. Повернення відчуття безпеки. Повернення контролю в життя. Відчуття заземлення. Психоідукація.

Актуалізація ресурсів і робота з психологічними дірами.

Пошук блоків і відслідковування ефекту травми. Психокаталіз.

Активне спостереження за відчуттями. ДПДГ.

Контакт з переживанням. Десенсибілізація.

Повернення до життя. Майндфулнес.

Самоконструювання історій. Футуристичний наратив.

Побудова найближчої і віддаленої перспективи. Закріплення результату і рух далі.

Контроль і корекція реабілітаційного процесу. Визначення ефективності реабілітаційної програми та подальший супровід ветерана.

Тема 13. Методи психологічної саморегуляції в реабілітаційній діяльності практичного психолога – 2 год.

BASIC PH. Техніки емоційної свободи. Психокаталіз. Тетта хілінг.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

ТЕМА 1. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК РЕАБІЛІТОЛОГІЇ. ПРЕДМЕТ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

1. Основні поняття реабілітології. Предмет реабілітаційної психології.
2. Історичний розвиток та сучасні тенденції в реабілітології.
3. Принципи реабілітаційного процесу.
4. Особливості формування Я – концепції людини з особливими потребами.
5. Психічний травматизм.
6. Соціальна стигматизація.

Завдання:

1. Проаналізуйте ієрархію цінностей у вашій особистій системі цінностей. Назвіть 5-10 найважливіших особистостей у вашій системі.
2. Опрацюйте теорію трикутника С. Карпмана. Проаналізуйте способи виходу з трикутника та протидії маніпуляціям.

Література:

1. Блейхер В.М., Крук И.В., Боков С.Н. Практическая патопсихология: Руководство для врачей и медицинских психологов.-Ростов-на-Дону: Феникс, 1996.
2. Блейхер В.М. Расстройство мышления.-Киев: Здоровье.
3. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике.-Киев: Наукова думка, 1989.

4. Войтенко Р.М. Социальная психиатрия с основами медико-социальной экспертизы и реабилитации: Руководство для врачей и психологов.- СПб.; ИКФ «Фолиант», 2002.-256 с.
5. Карвасарский Б.Д. Психотерапевтическая энциклопедия – СПб.:Питер Ком, 1998.-752 с.: (Серия «Мастера психологии»)

ТЕМА 2. КОМПЕНСАЦІЯ ТА КОМПЕНСАТОРНА РЕАЛІЗАЦІЯ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ. РЕАБІЛІТАЦІЯ В ДИТЯЧОМУ ВІЦІ

1. Розуміння компенсації в індивідуальній психології А. Адлера та в психоаналітичній традиції.
2. Концепція компенсації та надкомпенсації Л. С. Виготського.
3. Психологічна робота з мотивацією людини, яка потребує реабілітації. Актуалізація компенсаторних ресурсів.
4. Реабілітація дитинства: історія та сучасний стан.
5. Провідні сучасні напрямки реабілітації в дитячому віці.
6. Інклюзія та інклюзивна освіта.

Завдання:

1. Опрацюйте «Горщик емоцій» Ю.Б. Гіпенрейтер. Проаналізуйте, як формується особистість дитини з особливими потребами, користуючись її підходом.
2. Розробіть поради спілкування для батьків дитини з особливими потребами.

Література:

1. Блейхер В.М., Крук И.В., Боков С.Н. Практическая патопсихология: Руководство для врачей и медицинских психологов.-Ростов-на-Дону: Феникс, 1996.
2. Блейхер В.М. Расстройство мышления.-Киев: Здоровье.
3. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике.-Киев: Наукова думка, 1989.
4. Гіпенрейтер Ю.Б. Общаться с детьми как. Москва,1995г.
5. Войтенко Р.М. Социальная психиатрия с основами медико-социальной экспертизы и реабилитации: Руководство для врачей и психологов.- СПб.; ИКФ «Фолиант», 2002.-256 с.

6. Трошин О., Жулина Е.В., Кудрявцев В.А. Основы социальной реабилитации и профориентации: Учебное пособие. — М.: ТЦ Сфера, 2005. — 384 с. — (Учебное пособие).- 2005.

ТЕМА 3. МОТИВАЦІЯ В РЕАБІЛІТОЛОГІЇ

1. Виживання, сенс життя та реабілітація.
2. Мотивація людини до реабілітації. Індивідуальний підхід та нестандартні інтервенції.
3. Використання мотивуючих історій в реабілітології.

Завдання:

3. Опрацюйте теорію піраміди потреб А.Маслоу та її застосування в реабілітаційній діяльності.
4. Проаналізуйте мотиваційну складову роботи психолога з травмою.
5. Визначте свої 3 типи мотивів: 1) для себе; 2) для людей; 3) істинний. Визначте і обговоріть, які потреби і мотиви ви реалізуєте в реабілітаційній діяльності:
  - Інтегрувати власний травматичний досвід;
  - Підвищити кваліфікацію;
  - Професійне зростання;
  - Самореалізація;
  - Хто, як не я (рятувальник);
  - Я ок, коли я допомагаю людям;
  - Я значимий, коли відчуваю свою причетність до чогось великого;
  - Матеріальна вигода, гроші;
  - Отримую славу, визнання;
  - Реалізація цінностей;
  - Подолання страху смерті, війни;
  - Розширення кола соціальних і професійних зв'язків;
  - Зміна локусу контролю (вихід з позиції жертви);

- Підвищення самооцінки;
- Для мотивації інших до роботи (лідер, керівник);
- Втеча від чогось, власних проблем;
- .....

Література:

1. Блейхер В.М., Крук И.В., Боков С.Н. Практическая патопсихология: Руководство для врачей и медицинских психологов.-Ростов-на-Дону: Феникс, 1996.
2. Блейхер В.М. Расстройство мышления.-Киев: Здоровье.
3. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике.-Киев: Наукова думка, 1989.
4. Войтенко Р.М. Социальная психиатрия с основами медико-социальной экспертизы и реабилитации: Руководство для врачей и психологов.- СПб.; ИКФ «Фолиант», 2002.-256 с.
5. Карвасарский Б.Д. Психотерапевтическая энциклопедия – СПб.:Питер Ком, 1998.-752 с.: (Серия «Мастера психологии»)

ТЕМА 4. ПСИХОЛОГІЯ ТА РЕАБІЛІТОЛОГІЯ КРИЗОВИХ СТАНІВ. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД КРИЗОВИХ СТАНІВ

1. Типологія кризових станів. Ендогенні кризові стани та їх психологічний супровід.
2. Кризові стани, викликані сильним стресом із загрозою здоров'ю та життю людини.
3. Психологія важкої втрати й горювання.
4. Психологічний супровід тих, хто помирає.

Завдання:

1. Проаналізуйте установки ставлення до тіла:
Я в Тілі,
Я – Тіло,
Я маю Тіло.
2. Як ваша установка до власного тіла впливає на ваше здоров'я.

Література:

1. Блейхер В.М., Крук И.В., Боков С.Н. Практическая патопсихология: Руководство для врачей и медицинских психологов.-Ростов-на-Дону: Феникс, 1996.
2. Блейхер В.М. Расстройство мышления.-Киев: Здоровье.
3. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике.-Киев: Наукова думка, 1989.
4. Войтенко Р.М. Социальная психиатрия с основами медико-социальной экспертизы и реабилитации: Руководство для врачей и психологов.- СПб.; ИКФ «Фолиант», 2002.-256 с.
5. Трошин О., Жулина Е.В., Кудрявцев В.А. Основы социальной реабилитации и профориентации: Учебное пособие. — М.: ТЦ Сфера, 2005. — 384 с. — (Учебное пособие).- 2005.

ТЕМА 5. РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ

1. Види патологічних залежностей (адикцій).
2. Критерії, психологічні ознаки та чинники формування патологічної залежності
3. Стадії формування й розвитку залежностей
4. Підходи, напрямки та принципи реабілітації осіб з патологічними залежностями

Завдання:

1. Ознайомтесь з багатомірною моделлю М.Лаада BASIC Ph.
2. Проаналізуйте якими ресурсами ви користуєтесь та складіть план розвитку інших, менш розвинених.

Література:

1. Блейхер В.М., Крук И.В., Боков С.Н. Практическая патопсихология: Руководство для врачей и медицинских психологов.-Ростов-на-Дону: Феникс, 1996.
2. Блейхер В.М. Расстройство мышления.-Киев: Здоровье.
3. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике.-Киев: Наукова думка, 1989.

4. Войтенко Р.М. Соціальна психіатрія з основами медико-соціальної експертизи і реабілітації: Руководство для лікарів і психологів.- СПб.; ИКФ «Фолиант», 2002.-256 с.

5. Трошин О., Жуліна Е.В., Кудрявцев В.А. Основи соціальної реабілітації і профориєнтації: Учебное пособие. — М.: ТЦ Сфера, 2005. — 384 с. — (Учебное пособие).- 2005.

ПИТАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА САМОСТІЙНЕ ОПРАЦЮВАННЯ

№ теми	Завдання	Форма фіксації результатів СР
<i>Змістовий модуль 1.</i> Значення та місце реабілітаційної допомоги у діяльності практичного психолога		
<i>Тема 1</i>	1. 2. Розробка анкети для визначення типу ставлення до кризової життєвої ситуації.	Апробація в групах
	1. 2. Моделювання схеми виникнення і розвитку деструктивної життєвої організації.	Презентація схеми
<i>Тема 2</i>	2.1. Створення моделі власного «Родового дерева».	Презентація моделі
	2.2. Розробка та опис основних етапів для реабілітації жінки (чоловіка, дітей) після розлучення.	План та тези лекції
<i>Змістовий модуль 2.</i> Принципи організації та прийоми психологічної реабілітації кризових станів		
<i>Тема 1</i>	1.1. Психологічна реабілітація тимчасово переміщених осіб	Тези виступу на семінарі
	1.2. Психологічна реабілітація соціально неблагополучних сімей	Тези виступу на семінарі
<i>Тема 2</i>	2.1. Психологічна реабілітація членів антигромадських організацій та сект	Тези виступу на семінарі
	2.2. Профілактика та психологічна реабілітація осіб схильних до суїциду.	План та тези лекції
<i>Тема 3</i>	3.1. Психологічна реабілітація дітей інвалідів	Тези виступу на семінарі

	3.2. Психологічна реабілітація малолітніх правопорушників.	План та тези лекції
--	--	---------------------

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Психологічна реабілітація учасників бойових дій.
2. Психологічна реабілітація біженців з інших країн.
3. Психологічна реабілітація дітей з девіантною поведінкою.
4. Психологічна реабілітація дітей з вадами розвитку.
5. Психологічна реабілітація
6. Природа ревнощів та їх вплив на виникнення насильства.
7. Можливості арт-терапії у роботі з дітьми, які постраждали від насильства.
8. Можливості ігрової терапії у роботі з дітьми, які постраждали від насильства.
9. Можливості пісочної терапії у роботі з дітьми, які постраждали від насильства.
10. Можливості казкотерапії у роботі з дітьми, які постраждали від насильства.
11. Можливості тілесної терапії у роботі з людьми, які постраждали від насильства.
12. Можливості танцювально-рухової терапії у роботі з людьми, які постраждали від насильства.
13. Можливості емотивно-образної терапії у роботі з людьми, які постраждали від насильства.
14. Можливості когнітивно-поведінкової терапії у роботі з людьми, які постраждали від насильства.
15. Можливості гештальт-терапії у роботі з людьми, які постраждали від насильства.
16. Можливості символдрами у роботі з людьми, які постраждали від насильства.
17. Можливості позитивної психотерапії у роботі з людьми, які постраждали від насильства.
18. Можливості системної сімейної терапії у роботі з людьми, які постраждали від насильства.
19. Психологічні чинники виникнення онкозахворювань.
20. Проблема СНІДУ в Україні: реалії та перспективи.
21. Можливості різних технік психотерапії у роботі з дітьми, які знаходяться у стані гострого горя.

22. Залежність від перегляду телепередач: причини виникнення, наслідки та прийоми реабілітації.
23. Залежність від комп'ютера та мережі Інтернет: причини виникнення, наслідки та прийоми реабілітації.
24. Залежність від кофеїну: причини виникнення, наслідки та прийоми реабілітації.
25. Трудоголізм: причини виникнення, наслідки та прийоми реабілітації.
26. Патологічна схильність до азартних ігор: причини виникнення, наслідки та прийоми реабілітації.
27. Еротоманія: причини виникнення, наслідки та прийоми реабілітації.
28. Залежність від шопінгу: причини виникнення, наслідки та прийоми реабілітації.

10. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. Вимоги до особистості психолога у розрізі здійснення ним психологічної реабілітації.
2. Афективно-шокова реакція як предмет термінової психологічної допомоги (ППД).
3. Посттравматичний стресопохідний синдром як предмет психологічної реабілітації.
4. Фанатизм як предмет психологічної реабілітації.
5. Філософська інтоксикація як предмет психологічної реабілітації.
6. Психологічна дистанція в сім'ї.
7. Типові сценарії переживання розлучення.
8. Кримінальна відповідальність за різні види насильства.
9. Групи анонімних алкоголіків – досвід в Україні.
10. Кримінальна відповідальність за вживання тютюну, алкоголю, наркотиків.
11. Реклама психоактивних речовин – реалії та перспективи.
12. Професійна етика у спеціалістів у сфері психологічної реабілітації залежностей.
13. Реабілітаційна допомога очевидцям стихійного лиха.
14. Реабілітаційна допомога учасникам масових заворушень.
15. Реабілітаційна допомога мирному населенню під час військових дій.
16. Психологічний тренінг для учителів, як метод попередження шкільного стресу.
17. Вплив акцентуації характеру та типу нервової системи на виникнення шкільного стресу.
18. Анатомо-фізіологічні особливості організму підлітка. Формування сексуальності.
19. Підготувати програму реабілітації однієї з цільових аудиторій (за вибором студента) та презентацію :
  - учасники бойових дій;
  - тимчасово переміщені особи (ТПО);

- жертви тоталітарних сект;
- жертви (свідки) терактів;
- жертви груп смерті;
- схильних до суїциду;
- жертв тортур (полонених);
- постраждалих від сімейного насилля;
- жертв насилля;
- жертв булінгу (шкільного насилля);
- осіб у стані емоційного вигорання;
- залежних осіб від алкоголю;
- залежних осіб від психоактивних речовин (ПАР, наркотиків);
- залежних осіб від гемблінгу;
- дітей з неблагополучних родин;
- дітей з особливими потребами (зі збереженим інтелектом);
- батьків дітей з особливими потребами;
- психічно хворих (шизофренія, МДП);
- осіб з депресивними станами;
- хворих на неврози;
- онкохворих;
- хворих на серцево-судинні захворювання;
- соматично хворих;
- психосоматично хворих;
- хворих на ВІЛ, СНІД;
- осіб у стані горювання;
- засуджених;
- осіб, які вийшли з закладів пенітенціарної служби;
- після розлучення;
- постраждалих в екстремальних ситуаціях (пожежа, аварія, повінь, землетрус).

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ

1. Розробити програму для профілактики випадків насилля над дітьми.
2. Розробити програму для профілактики випадків насилля над дорослими.
3. Розробити інформаційну пам'ятку, що спрямована на профілактику деструктивного емоційного від реагування дійсності.
4. Розробити анкету, спрямовану на обізнанність підлітків про проблеми ВІЧ та СНІД.
5. Розробити тренінгове заняття, спрямоване на профілактику інфікування ВІЧ.
6. Розробка анкет, спрямованих на визначення різних видів залежностей.

7. Розробити тренінгові заняття, спрямоване на попередження залежностей.
8. Розробка пам'яток для батьків та вчителів, спрямованих на попередження шкільного стресу у дітей.
9. Розробка інформаційних пам'яток для підлітків з метою їх статевого просвітництва.
10. Розробити тренінгові заняття, спрямовані на профілактику негативних наслідків ранніх статевих стосунків.

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ

Модульна контрольна робота до 1-го модулю	
1-й варіант	2-й варіант
<i>Дайте розширену відповідь на питання</i>	
1. Реабілітація - це	1. Психологічна реабілітація - це
2. Етапи реабілітації	2. Види реабілітації
3. Фази реабілітаційного процесу	3. Принципи виконання програми реабілітації
4. Прийоми самореабілітації.	4. Прийоми самореабілітації.

Модульна контрольна робота до 2-го модулю	
1-й варіант	2-й варіант
<i>Дайте розширену відповідь на питання</i>	
1. Компоненти реабілітаційної програми.	1. Реабілітаційні періоди.
2. Загальні показання до призначення реабілітаційної програми.	2. Протипоказання до призначення реабілітаційної програми.
3. Реабілітаційний потенціал.	3. Реабілітаційний прогноз.
4. Реабілітаційно-експертна діагностика.	4. Експертно-реабілітаційний висновок.
<i>Назвати основні ознаки та напрямки психологічної реабілітації осіб, які переживають</i>	
1. Розлучення.	1. Насильство.
2. Стан гострого горя.	2. Адикції.
3. Співузалежнення.	3. Булінг.
4. ПТСР.	4. Соматичну хворобу.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Історія розвитку і становлення психології реабілітації.
2. Предмет, цілі і завдання психології реабілітації.
3. Цілі і завдання психолога-практика в галузі психології реабілітації.
4. Концепція реабілітації особистості.
5. Психологічний аспект реабілітації в концепції реабілітації особистості.
6. Психогігієна, психопрофілактика, психологічна реабілітація: міжпредметні зв'язки.
7. Поняття «компенсація», «корекція», «реабілітація», «абілітація» в процесі соціальної інтеграції інвалідів.
8. Загальні принципи реабілітації.
9. Етапи реабілітаційного процесу.

10. Реабілітаційний потенціал особистості.
11. Реабілітаційний та психологічний діагноз.
12. Методи психологічної реабілітації.
13. Психотерапія, психологічна корекція – основні методи психологічної реабілітації.
14. Методи і техніки практичної психокорекції.
15. Основні принципи розробки психокорекційних програм.
16. Види психокорекційних програм.
17. Етичні та правові засади психологічної реабілітації.
18. Основні компоненти професійної готовності до корекційного впливу.
19. Нейропсихологічна реабілітація.
20. Психологічна реабілітація хворого з локальним ураженням головного мозку
21. Психологічна реабілітація дітей з ураженнями ЦНС.
22. Психологічна реабілітація хворих в клініці психосоматичних розладів.
23. Історія вивчення проблем психосоматичних взаємозв'язків.
24. Визначення і класифікації психосоматичних розладів
25. Психологічний аспект діагностики і терапії психосоматичних розладів.
26. Психологічна реабілітація хворих в клініці соматичних хвороб
27. Психологічні особливості хворих з різними соматичними захворюваннями (терапевтична патологія).
28. Психологічні особливості хворих з різними соматичними захворюваннями (онкологічна патологія).
29. Психологічні особливості хворих з різними соматичними захворюваннями (акушерська та гінекологічна патологія)
30. Психологічні особливості хворих з різними соматичними захворюваннями (хірургічна патологія).
31. Психологічні особливості хворих з різними соматичними захворюваннями (дефекти тіла та органів чуття).
32. Патопсихологічна реабілітація.
33. Психологічна реабілітація психічно хворих осіб.
34. Психологічна реабілітація при ПТСР.
35. Психологічна реабілітація осіб, які перенесли гострий емоційний стрес.
36. Поняття «кризова життєва ситуація», «кризовий період», «кризовий стан».
37. Чинники виникнення, типи ставлення та наслідки кризової ситуації.
38. Особливості психологічної реабілітації негативних наслідків розлучення.
39. Напрямки психологічної реабілітаційної допомоги потерпілим від насилля.
40. Особливості реабілітаційної допомоги клієнту у стані гострого горя.
41. Поняття «деструктивна життєва організація».
42. Чинники виникнення деструктивної життєвої організації.
43. Рівні деструктивної організації та її наслідки.
44. Профілактика та особливості психологічної реабілітації адиктивної поведінки.
45. Поняття «співузалежнення».
46. Тютюнопаління. Алкоголізм. Наркоманія.
47. Профілактика та особливості психологічної реабілітації наслідків шкільного стресу.

48.Профілактика та особливості психологічної реабілітації ранніх статевих стосунків.

3. Рекомендована література

Базова

1. Березин И.П. Здоровому о здоровье / Твоё здоровье.-1990.-№7.-С.8-13.
2. Блейхер В.М. Расстройство мышления.-Киев: Здоровье.
3. Блейхер В.М., Крук И.В., Боков С.Н. Практическая патопсихология: Руководство для врачей и медицинских психологов.-Ростов-на-Дону: Феникс, 1996.
4. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике.-Киев: Наукова думка, 1989.
5. Войтенко Р.М. Социальная психиатрия с основами медико-социальной экспертизы и реабилитации: Руководство для врачей и психологов.- СПб.; ИКФ «Фолиант», 2002.-256 с.
6. Драгунская Л.С. Медицинская психология, аксиология и проблемы психодиагностики // Психологический журнал.-1989.-т.10.-№3.-С.115-121.
7. Канторович Н.В. Медицинская психология. – Ташкент, 1971.
8. Карвасарский Б.Д. (Общая редакция) Психотерапевтическая энциклопедия – СПб.:Питер Ком, 1998.-752 с.: (Серия «Мастера психологии»)
9. Китаев - Смык Л.А. Проблемы интеграции психологии и медицины // Психологический журнал. –1988. –т.9. – №5. – С.85 -96.
- 10.Клиническая психология / Под ред. Б.Д.Карвасарского. – СПб., 2002.
- 11.Колкова С.В. Игровая терапия как метод интеграции и реабилитации: Учебное пособие С.В.Колкова. — М.: Права человека,2001. - 88 с. Перевод с немецкого С.В. Колковой.. 2001
- 12.Кочюнас Р. Основы психологического консультирования: Пер. с лит.-М.: Академический проект,1999.-240 с.
- 13.Лакосина Н.Л., Ушаков Г.К. Медицинская психология. – М., 1984.
- 14.Лебединский М.С., Мясищев В.В. Введение в медицинскую психологию. – М.-Л., 1966.
- 15.Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушения при локальных поражениях мезга. –М.: Изд-во МГУ, 1964.
- 16.Лурия А.Р., Зейгарник Б.В., Поляков Ю.Ф. Психология и её роль в медицине// Вопросы психологии. – 1978.-№1. – С.28-36.
- 17.Матвеев В.Ф. Основы медицинской психологии, этики, деонтологии: Учеб. пособие. – 2-е изд. - М., 1989. – 174с.
- 18.Меграбян А.А. Личность и сознание: В норме и патологии.- М.: Медицина, 1978.
- 19.Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. Практическое руководство. –М., 1999. 522с.
- 20.Мягков И.Ф., Боков С.Н. Медицинская психология. Основы патопсихологии и психопатологии. – Учебник. – М., 1999.-С.7-20, 27-29, 82-87.

21. Мягков И.Ф., Боков С.Н., Чаева С.И. Медицинская психология: пропедевтический курс. Учебник для вузов. Изд. 2, перераб. и доп.-М.: Логос, 2002.-320 с.
22. Никифоров Г.С., Ананьев В.А., Гурвич И.Н. и др. / Под ред. Г.С.Никифорова. Психология здоровья. – СПб., 2000.
23. Оверчук Реабілітаційна психологія : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. А. Оверчук; Вінниц. соц.-екон. ін-т Ун-ту "Україна". - Вінниця : Міленіум, 2007. - 295 с
24. Пикалова Л.П. Психологические условия и характеристики заболевания // Мир психологии. – 2000.-№2.-С.241-247.
25. Платонов К.К. Методологические проблемы медицинской психологии. – М., 1977.
26. Поляков Ю.Ф. Клиническая психология: состояние и проблемы //Вестник Московского Университета. Серия 14. Психология. – 1996. - №2. – С.3-17.
27. Репина Н.В., Воронцов В.Д., Юматова И.И. Основы клинической психологии. – Ростов на Дону, 2003.-480с.
28. Розин В.М. Здоровье как философская и социально – психологическая проблема //Мир психологии. – 2000. - №1. – С.12-31.
29. Рубинштейн С.Я. Экспериментальные методики патопсихологии и опыт их применения в клинике.-М.: Медицина, 1970.
30. Саймон К., Саймон С. Возвращение к здоровью. – СПб, 1995.
31. Самыгин С.И., Столяренко Л.Д. Психология управления. Ростов-на-Дону, М., 1997, 512-с.
32. Середина Н.В., Шкуренко Д.А. Основы медицинской психологии: общая, клиническая, патопсихология. – Ростов н/Д., 2003.
33. Сидоров П.И., Парняков А.В. Введение в клиническую психологию: Т.2.: Академический Проект, Екатеринбург: Деловая книга, 2000.-381 с.- (Библиотека психологии, психоанализа, психотерапии)
34. Сидоров П.И., Парников А.В. Введение в клиническую психологию: М, 2000 – 381с.
35. Ташлыков В.А. Психология лечебного процесса.-Л.: Медицина, 1984 - 192 с.
36. Тихоненко В. А.. Этика практической психиатрии. М., 1996, 244 с.
37. Тохтамиш О.М. Реабілітаційна психологія. навч.-метод. посіб. / О. М. Тохтамиш. - Вінниця : Віндрук, 2014. - 100 с. - Бібліогр.: 85с.
38. Харди И. Врач, сестра, больной. Психология работы с больными. Будапешт, 1981, 286 с. - 305 –
39. Цветкова Л.С. Введение в нейропсихологию и восстановительное обучение. Учебное пособие.-М.: Московский психолого-социальный институт,2000.-148 с.
40. Цветкова Л.С. Нейропсихологическая реабилитация больных: Речь и интеллектуальная деятельность.-М.: Изд-во МГУ, 1985.

Допоміжна

1. Александер Ф. Психосоматическая медицина. – М., 2000.

2. Александровский Ю.А. Пограничные психические расстройства: Руководство для врачей. – М.: Медицина, 1993.
3. Блейхер В.М. Расстройство мышления.-Киев: Здоровье
4. Кабанов М.М., Личко А.Е., Смирнов В.М. Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. – Л., 1983. – С.38-62, С.102-116.
5. Клиническая психология: Учебник / Под ред. Б.Д. Карварского. – СПб, 2002. – С.722-777, 872-893, 902-904.
6. Кочюнас Р. Основы психологического консультирования: Пер. с лит.-М.: Академический проект,1999.-240 с.
7. Лакосина Н.Д., Ушаков К.Г. Медицинская психология. – М., 1984.-272с.
8. Личко А.Е. Личностный опросник Бехтеревского института (ЛОБИ) // Кабанов М.М., Личко А.Е.,
9. Личко А.Е., Иванов Н.Я. Медико-психологическое обследование соматических больных // Невропатология и психиатрия. – 1980. – Вып.8. – С.1195-1198.
- 10.Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушения при локальных поражениях мозга. –М.: Изд-во МГУ, 1964.
- 11.Меграбян А.А. Личность и сознание: В норме и патологии.- М.: Медицина, 1978.
- 12.Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. – М., 1999. – С.221-238, С.323-324.
- 13.Николаева В.В. Влияние хронической болезни на психику. – М., 1987.
- 14.Пикалова Л.П. Психологические условия и характеристики заболевания // Мир психологи. – 2000. - № 2. – С.241-247.
- 15.Репина Н.В., Воронцов Д.В., Юматова И.И. Основы клинической психологии. – Ростов на Дону, 2003.-С.37-59, 203-224.
- 16.Рубинштейн С.Я. Экспериментальные методики патопсихологии и опыт их применения в клинике.-М.: Медицина, 1970.
- 17.Ташлыков В.А. Психология лечебного процесса.-Л.: Медицина, 1984.
- 18.Тополянский В.Д., Струповская М.В. Психосоматические расстройства. – М., 1986.
- 19.Ушаков Г.К. Пограничные нервно-психические расстройства. – 2-е изд., перераб. и дополн. – М., 1987.
- 20.Хаустова О. Психосоматичний підхід до проблеми адаптації // Соціальна психологія. – 2003.-№2.-С.53-61.

15. Інформаційні ресурси

1. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. Учебное пособие. // <http://www.booksmed.com/psixiatriya-psixologiya/2001-klinicheskaya-i-medicinskaya-psixologiya-mendelevich-uchebnoe-posobie.html>
2. Калюжнова И. Реабилитация после психологической травмы.// <https://books.google.com.ua/books?isbn=5457568156>
3. Карвасарский Б.Д. Клиническая психология // <http://bookap.info/genpsy/clinpsy/>

4. Бауманн У. Перре М. Клиническая психология // http://kingmed.info/knigi/Psihologiya/book_191/Klinicheskaya_psihologiya-Baumann_U_Perre_M-1998-pdf